

Landschap Overijssel

Natuurontwikkeling in de Vledders en Leijer Hooilanden

Vlakbij IJhorst in de provincie Overijssel liggen de Vledders en Leijer Hooilanden. Een ongeveer 200 ha groot gebied waar met een recente ruilverkaveling de meeste gronden tot natuur kunnen worden omgevormd en ingericht. De meeste gronden zijn nu in beheer bij Landschap Overijssel en dit biedt de mogelijkheid de waterhuishouding integraal en grondig te verbeteren. Het gebied is een zijdal van het Reestdal en is als het ware een grote drooggelegde kom, met nog een dikke veenlaag in de bodem. Rondom liggen bossen op dekzandruggen. Al in de vroege middeleeuwen is het gebied drooggelegd, deels verveend en ontgonnen. Momenteel bestaat het merendeel van de gronden uit (soortenarme) graslanden. Om de kansen voor natuurontwikkeling te verkennen, is de fosfaatvoorraad in de bodem gemeten en is de kwaliteit van het grondwater onderzocht. Hoewel de bodem als gevolg van eeuwenlang agrarisch gebruik voedselrijk is, zit de fosfaatverzadiging niet heel diep in de bodem. De kwel is rijk aan mineralen en ijzer. Landschap Overijssel heeft samen met Waterschap Drents Overijsselse Delta een plan gemaakt voor de natuurontwikkeling waarbij in een gebiedsproces de wensen en ideeën van omwonenden zijn verwerkt. Door de relatief lage hoogteligging blijkt dat het waterpeil zeker 40 cm kan worden verhoogd zonder dat de omgeving hier last van ondervindt.

Een sfeerimpressie van de Vledders en Leijer Hooilanden na de inrichting. (Illustratie: Landschap Overijssel)

Ook kunnen vrijwel alle sloten en greppels in het gebied worden gedempt en zal van circa 60 ha de uitgeloopte en voedselrijke top laag worden afgegraven. Dit alles zorgt voor een ideale uitgangssituatie voor kwel-gevoede vegetaties. Ongeveer vijftien jaar geleden zijn al kleine percelen geplagd; op deze delen keerden al vele soorten terug, waaronder parnassia en vleeskleurige orchis. Ook de watersnip vond dit deel als broedgebied en het afgelopen jaar heeft een kraanvogelpaar hier langdurig gebaltst.

De kansen voor bijzonder hoogwaardige natuur lijken dus erg groot. In het voorjaar en de zomer van 2021 zal de inrichting vorm krijgen en eind dit jaar is deze afgerond. De hooilanden zullen de eerste jaren nog intensiever beheerd worden om grote bosontwikkeling te temperen. De verwachting is dat vochtige hooilanden en mogelijk zelfs trilveen zich hier kunnen gaan ontwikkelen. Om de rust in het gebied te waarborgen, komen er geen wandelpaden dóór het gebied. Dat geeft onder andere kraanvogel, adder en otter – die deze rust nodig hebben – een kans. We hopen in een volgend bericht mooie resultaten te kunnen laten zien.

Jacob van der Weele
Ecoloog

It Fryske Gea

Samen sterk voor vissen

Wie aan Fryslân denkt, denkt aan water. Ruim de helft van de 20.000 ha die It Fryske Gea beheert, is water of waterrijk gebied. Denk aan beken, laagveenmoerassen als Alde Feanen en meren als de Fluessen en het IJsselmeer. It Fryske Gea werkt al lange tijd mee aan vismigratieprojecten en maatregelen voor waterkwaliteit. Het ontbrak echter aan samenhangend beleid tot eind 2019 'Sterk foar Fisk' (Sterk voor Vis) verscheen: het eerste beleidsplan met ambities voor waternatuur van It Fryske Gea.

Hoofddoel van het beleid is de variatie aan watertypen binnen de provincie terugzien in de aanwezige visgemeenschappen en -soorten. Voor alle soorten die in Fryslân thuishoren, moet er voldoende leefgebied zijn met verschillende functies van paaigebied tot overwinteringsgebied. Vissen moeten hun levenscyclus probleemloos kunnen doorlopen en onbelemmerd kunnen migreren tussen leefgebieden. Tot slot vindt It Fryske Gea het belangrijk dat visgemeenschappen compleet en gezond zijn, dus van prooi tot predator en van juveniel tot hoogbejaard. Genoemde principes zijn in 'Sterk foar Fisk' doorvertaald naar acht beleidsuitgangspunten en uitgewerkt in concrete maatregelen. It Fryske Gea gaat aan de slag met trekroutes, het optimaliseren van leefgebieden en visvriendelijk beheer van watergangen en oevers onder aanvoering van een speciaal in het leven geroepen Vissenwerkgroep. Deze groep heeft een inventarisatie gedaan van de visdoelen en -functies per gebied en verbeterpunten. Ook wil de Vissenwerkgroep samen met vissers kijken of we afspraken kunnen

Paaiende karpers. (Foto: Tjerk Kunst)

maken die meer recht doen aan visdoelen en -functies.

Samen met twee studenten van hogeschool Van Hall Larenstein onderzoekt It Fryske Gea of zomerpolders een meer belangrijke functie kunnen vervullen voor vis. Deze polders, die alleen in de zomer worden bemalen, zijn door inundatie tot in het late voorjaar aantrekkelijk voor vis. Inundatie zorgt namelijk voor een groot oppervlak aan ondiep en dus snel opwarmend water. Een knelpunt is nog de verbinding met de boezem, die vaak niet goed 'vis-passeerbaar' is. Ook zijn de periodes waarin de polders vol- of afstromen niet goed afgestemd op de ecologie van de vissen. Samen zoeken we naar oplossingen.

Bij het verbeteren van de omstandigheden voor vis werken we veel samen met Wetterskip Fryslân, de Visstand-beheercommissie – waarin de sport- en beroepsvissers zijn vertegenwoordigd – en de Vissenwerkgroep Friesland op gebied van kennis en onderzoek. Een project dat volop in uitvoering is, is de Vismigratierivier in de Afsluitdijk. It Fryske Gea en de andere initiatiefnemers denken mee met de bouw en bieden een educatief programma. Als natuurbeheerder werken we ondertussen volop aan het onderwaterlandschap voor de trekvissen die straks door de Afsluitdijk naar het IJsselmeer en de Friese wateren zwemmen. Zo zijn we in Fryslân 'Samen Sterk voor Vis!'

Sytske Rintjema
Specialist natuurkwaliteit en beheer